

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
UNIVERSITY OF CRETE
Παιδαγωγικό Τμήμα
Προσχολικής Εκπαίδευσης
Εργαστήριο Μουσικής και Ψυχοκινητικής Αγωγής.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚή Διημερίδα

Ρέθυμνο 8-9 Μαΐου 2026

Χορός, Συμπερίληψη και Εκπαίδευση

«Μια Κατάσταση Χορού:
Ενθαρρύνοντας τη Συμπερίληψη
στην Εκπαίδευση»

ΣΚΕΠΤΙΚΟ ...1

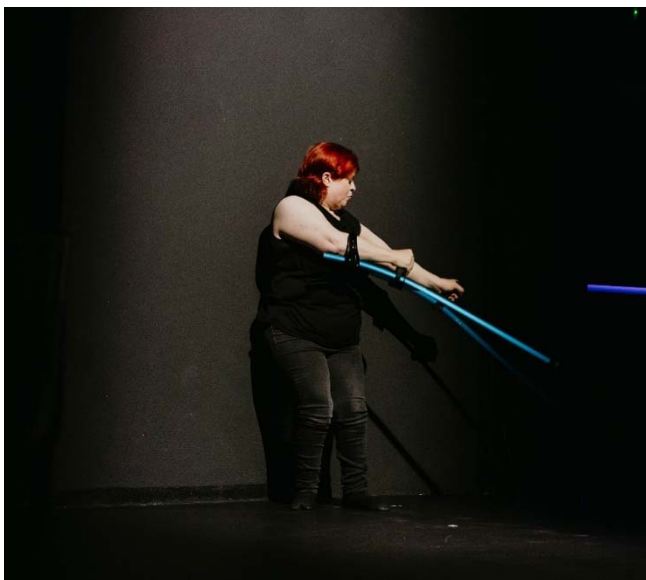
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ...2

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ ...5

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ ...7

«Δίπτυχο Χορού» Ομάδα Σύγχρονου Χορού «Πρόσχημα» ...8

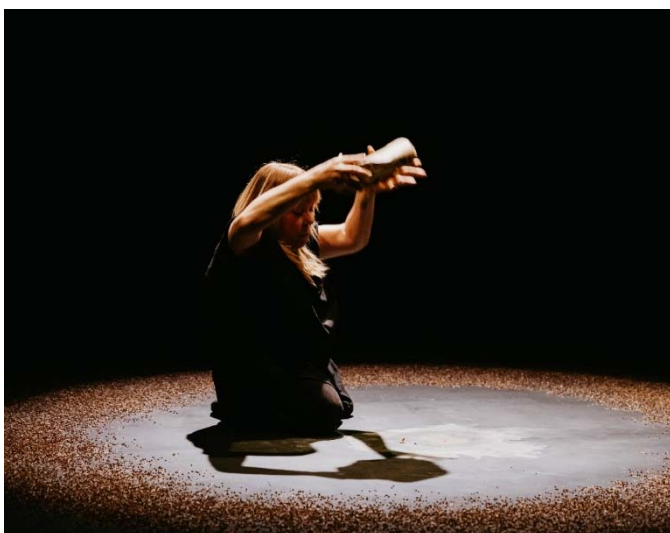
ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑΣ

φωτογραφία: Βίκυ Παπαγγελή

Η προτεινόμενη Διημερίδα πραγματοποιείται ως ένας στοχαστικός και βιωματικός χώρος συνάντησης ανάμεσα στην εκπαίδευση, τον χορό και τις σύγχρονες θεωρήσεις της συμπερίληψης. Κεντρική της επιδίωξη δεν είναι απλώς η παρουσίαση καλών πρακτικών, αλλά η βαθύτερη ανάδειξη της σημασίας της ουσιαστικής συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία σε όλες τις κοινωνικές διαστάσεις, με ιδιαίτερη έμφαση στον χορό ως μέσο έκφρασης, γνώσης, καλλιτεχνικής δημιουργίας και συλλογικής συγκρότησης.

Η Διημερίδα πλαισιώνεται από **δύο σόλο χορευτικές παραστάσεις από χορεύτριες με αναπηρία**, οι οποίες δεν λειτουργούν ως «παράλληλο καλλιτεχνικό γεγονός», αλλά ως ισότιμοι θεωρητικοί συνομιλητές της επιστημονικής συζήτησης. Οι παραστάσεις αυτές αναδεικνύουν το σώμα ως φορέα αφήγησης, εμπειρίας και γνώσης, αμφισβητώντας στερεότυπα και επαναπροσδιορίζοντας την αισθητική του σύγχρονου χορού. Η καλλιτεχνική πράξη εδώ δεν εικονογραφεί τη θεωρία, τη συμπληρώνει, τη διαταράσσει και την επεκτείνει.

φωτογραφία: Βίκυ Παπαγγελή

Θα πραγματοποιηθούν **5 εργαστήρια κίνησης και συμπερίληψης**, απευθυνόμενα σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές/τριες, εκπαιδευτικούς και επαγγελματίες που επιθυμούν να εργαστούν με το σώμα, την κίνηση και τη διαφορετικότητα. Τα εργαστήρια θα εστιάζουν: στη βιωματική κατανόηση της συμπερίληψης, στην αποδόμηση φόβων και αναστολών των εκπαιδευτικών, στην πρακτική προσαρμογή κινητικών δραστηριοτήτων, στη συνδημιουργία ασφαλών και προσβάσιμων μαθησιακών χώρων.

Η βιωματική εμπειρία αντιμετωπίζεται ως αναγκαίο συμπλήρωμα της θεωρητικής γνώσης, καθώς η συμπερίληψη δεν μπορεί να διδαχθεί αποκλειστικά σε γνωστικό επίπεδο, απαιτεί σωματική επίγνωση, αναστοχασμό και εμπλοκή.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑΣ

1^η Μέρα: Παρασκευή 08 Μαΐου 2026

Εισαγωγική Βιωματική Ενότητα της Διημερίδας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ (2 εργαστήρια)

(Απευθύνεται σε φοιτητές/τριες, απαιτείται δήλωση συμμετοχής και άνετη ενδυμασία)

11:30-13:00 Ομάδα Α

13:15-14:45 Ομάδα Β

«Όλα τα σώματα χωρούν: Ο Χορός ως Κοινός Τόπος Συμπερίληψης στα Εκπαιδευτικά Κοινά»
Εισηγήτρια-εμψυχώτρια: Τσομπανάκη Ελένη, Επίκουρη Καθηγήτρια, Π.Τ.Π.Ε. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Επίσημη Έναρξη της Διημερίδας

ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (ΠΑΛΙΑ ΠΟΛΗ ΡΕΘΥΜΝΟΥ)

17:30-18:00 Εγγραφές

18:00-18:30 Χαιρετισμοί

Καλλιτεχνική Ενότητα: «Δίπτυχο Χορού» - Ομάδα Σύγχρονου Χορού Πρόσχημα

18:30-19:00 Μέρος Α': Who am I today?

Χορογραφία - Ερμηνεία: Ντέμη Παπαθανασίου

19:15-19:35 Μέρος Β': C for Clay

Χορογραφία: Μαρία Κολιοπούλου, Ερμηνεία: Βιβή Χριστοδουλοπούλου

Παράσταση 'Δίπτυχο Χορού' με την υποστήριξη του Κοινωφελούς Ιδρύματος Ιωάννη Σ. Λάτση στο πλαίσιο του προγράμματος «Σημεία Στήριξης» που συγχρηματοδοτούν 10 κοινωφελείς οργανισμοί.

19:35-20:00 Συζήτηση με το κοινό

Συντελεστές παράστασης:

Μαρία Κολιοπούλου, Χορογράφος, Καλλιτεχνική Διεύθυνση, Ομάδα Σύγχρονου Χορού Πρόσχημα

Μαρίζα Βινιεράτου, Χορογράφος

Ντέμη Παπαθανασίου, Ανάπηρη Χορεύτρια - Χορογράφος

Βιβή Χριστοδουλοπούλου, Ανάπηρη Χορεύτρια

Συντονισμός συζήτησης:

Κάτια Σαβράμη, Χορολόγος, τ. Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών

Πανεπιστημίου Πατρών

Κουρκούτας Ηλίας, Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης

Ελαφρύ γεύμα

2^η Μέρα: Σάββατο 09 Μαΐου 2026

9:00-13:30 Εγγραφές Αμφιθέατρο Δ1-A

Βιωματικά Εργαστήρια Κίνησης και Συμπερίληψης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΒΙΟΔΡΑ (1 εργαστήριο)

9:00-10:30 Εργαστήριο Δραματοθεραπείας (απαιτείται δήλωση συμμετοχής)

«Το σώμα που ανήκει: Από την κίνηση στην αφήγηση της συμπερίληψης»

Τσιλιβαράκος Νικόλαος, Κλινικός Κοινωνικός Λειτουργός, Ειδ. Ψυχοθεραπευτής – Δραματοθεραπευτής

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ (2 εργαστήρια)

(Απαιτείται δήλωση συμμετοχής και άνετη ενδυμασία)

11:00-13:00 Ομάδα Α

16:00-18:00 Ομάδα Β

«Εργαστήρια Χορού για άτομα με και χωρίς αναπηρία»

Τα Εργαστήρια Χορού αποτελούν μέρος ενός ερευνητικού προγράμματος συμπερίληψης στο Δημόσιο Πανεπιστήμιο, που η Ομάδα Σύγχρονου Χορού Πρόσχημα και η χορογράφος Μαρία Κολιοπούλου υλοποιούν από το 2024, και στόχο έχουν να φέρουν σε επαφή φοιτητές και φοιτήτριες με τις έννοιες της συμπερίληψης και της αναπηρίας μέσα από την τέχνη του χορού και κατάλληλες παιδαγωγικές προσεγγίσεις. Η δράση υλοποιείται με την υποστήριξη του Κοινωφελούς Ιδρύματος Ιωάννη Σ. Λάτση στο πλαίσιο του προγράμματος «Σημεία Στήριξης» που συγχρηματοδοτούν 10 κοινωφελείς οργανισμοί.

ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ Δ1-A

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ*

13:30-13:50 "Το πάσχον σώμα" ως πεδίο έκφρασης της ψυχοκοινωνικής ταυτότητας και συναφών διαταραχών στην παιδική και εφηβική ηλικία. Κουρκούτας Ηλίας, Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Κρήτης.

13:50-14:10 Όλα τα σώματα μιλούν: Συμμετοχικός Χορός και Κοινός Τόπος Έκφρασης. Τσομπανάκη Ελένη, Επίκουρη Καθηγήτρια Π.Τ.Π.Ε., Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

14:10-14:30 Χορός, σωματικότητα και συμπερίληψη στην εκπαίδευση: Μια δραματοθεραπευτική προσέγγιση. Τσιλιβαράκος Νικόλαος, Κλινικός Κοινωνικός Λειτουργός, Ειδ. Ψυχοθεραπευτής – Δραματοθεραπευτής.

14:30-14:50 Το σώμα που θυμάται. Κλινικές προεκτάσεις της "ενσώματης κίνησης" και του χορού στη διαχείριση του ψυχικού τραύματος και τη συναισθηματική ρύθμιση. Παπανικολάου Νικόλαος, Κλινικός Ψυχολόγος-Ψυχοθεραπευτής.

14:50-15:10 Η Μονάδα Ισότητας Πρόσβασης του Πανεπιστημίου Κρήτης: Υπηρεσίες Υποστήριξης και Πρακτικές Εφαρμογές στην Ακαδημαϊκή Κοινότητα. Καλεσίου Μαρία, Msc, Υπ. Διδ., Νηπιαγωγός, Μονάδα Ισότητας Πρόσβασης, Πανεπιστήμιο Κρήτης.

15:10-15:30 Σώμα, κίνηση και γνώση: Από την παιδαγωγική της αφής και την ενσώματη συνεργία των σιαμαίων διδύμων στην ηθική, αισθητική και πολιτική της συμπερίληψης στον χορό-Προς μια οικο-σωματικο-βιωματική προσέγγιση. Πουρκός Μάριος, Καθηγητής, Τμήμα Επιστημών Αγωγής, Πανεπιστήμιο Λεμεσού.

15:30-16:00 Συζήτηση

Κλείσιμο της διημερίδας

* Θα προσφερθεί καφές

Πρόεδρος:

Τρούλη Καλλιόπη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Π.Τ.Π.Ε., Πανεπιστήμιο Κρήτης

Μέλη:

Κυπριωτάκη Μαρία, Καθηγήτρια Π.Τ.Π.Ε., Πανεπιστήμιο Κρήτης

Μαρκοδημητράκη Μαρία, Καθηγήτρια Π.Τ.Π.Ε., Πανεπιστήμιο Κρήτης

Τρούλη Σοφία, Επίκουρη Καθηγήτρια Π.Τ.Π.Ε., Πανεπιστήμιο Κρήτης

Λαγουδάκη Μαρία, MSC Νηπιαγωγός

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Τρούλη Καλλιόπη: 28310 77702 & 6977272591

e-mail: ktrouli@uoc.gr

Τρούλη Σοφία: 28310 77674 & 6944963328

e-mail: strouli@uoc.gr

Εθελοντική συμμετοχή φοιτητών μας στην οργάνωση της διημερίδας

Ιβανονα-Dobren Παρασκευή	Μιχαήλ Εύα-Μαρία
Βασιλάκη Αναστασία	Μπαλτζάκη Γεωργία
Βλαμάκη Στέλλα Μαρία	Ουσταμανωλάκη Καλλιόπη
Γαλάνη Μαρία Αικατερίνη	Πανά Γαβριέλα
Γιαννοπούλου Ηλιάννα	Παπαδογιάννη Ραφαηλία
Γραμπά Μαρία	Πενταράκη Ελευθερία
Δημοτάκη Μαρία	Ποταμιάνου-Παγώνη Δήμητρα
Δρίτσα Σοφία	Ράκκα Σοφία
Εμμανουηλίδου Μιράντα	Σαριδάκη Ιωάννα
Ζαχαροπούλου Ελευθερία Μαρίνα	Σηφάκη Άννα
Κάββαλου Δέσποινα	Σκανδάλης Κωνσταντίνος
Καμπάνη Σοφία	Σμυρνάκη Καλλιόπη
Κατσαμά Μαρία	Σπαντιδάκη Μαριέτα
Κοτολόση Νάντια	Σταυριδάκη Ιωσηφίνα
Κουτεντάκη Καλλιόπη	Τατσοπούλου Μαγδαληνή
Κομπογιαννόπουλος Απόστολος Ευάγγελος	Τζιγιάννη Σοφία Μαρία
Λιοδάκη Δήμητρα	Τσαπάκου Αμαλία
Λυριτζή Ουρανία	Χαρίτου Μαριετίνα
Μαρκουλάκη Φερηνίκη	Χατζηδάκη Ευγενία

Τους ευχαριστούμε ιδιαίτερα!

1. Το "πάσχον σώμα" ως πεδίο έκφρασης της ψυχοκοινωνικής ταυτότητας και συναφών διαταραχών στην παιδική και εφηβική ηλικία. *Κουρκούτας Ηλίας, Καθηγητής, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Κρήτης.*

Το σώμα, ως νευροβιολογική και ψυχοσωματική πραγματικότητα, αποτελεί συγχρόνως τόσο τη βάση όσο και το εποικοδόμημα της λειτουργίας ενός ατόμου ως ψυχοκοινωνικής οντότητας μέσα σε μια ανθρώπινη κοινότητα σχέσεων και διαπροσωπικών αλληλεπιδράσεων. Από την πρώιμη παιδική ηλικία, η σωματική φροντίδα και η εκπλήρωση των βιολογικών αναγκών δεν πραγματοποιούνται ποτέ σε ένα κενό σχέσης, αλλά εντάσσονται σε ένα πλαίσιο συναισθηματικής αλληλεπίδρασης και ψυχικής φροντίδας. Η φροντίδα αυτή εκδηλώνεται με πολλαπλούς λεκτικούς και μη λεκτικούς τρόπους (χάρδια, βλέμματα, λόγια αγάπης και εκφράσεις στοργής) και συμβάλλει καθοριστικά στη διαμόρφωση μιας θετικής εικόνας και αίσθησης του εαυτού και του σώματος.

Στην εισήγηση θα αναλυθούν οι παρεκκλίσεις και τα προβλήματα που προκύπτουν (π.χ. διαταραχές διατροφής, μίσος για το σώμα, διαταραχή της αίσθησης ταυτότητας φύλου), είτε λόγω σωματικής είτε λόγω ψυχικής παραμέλησης και ανεπαρκούς φροντίδας, είτε λόγω δυσλειτουργιών και ελλείψεων της σωματικής ανάπτυξης, όπως συγγενείς ανωμαλίες, παραμορφώσεις του σώματος ή βλάβες από ατυχήματα, καθώς και τρόποι υποστήριξης και εξειδικευμένης παρέμβασης στο πλαίσιο του σχολείου και των διαφόρων εξωσχολικών δομών στήριξης.

2. Όλα τα σώματα μιλούν: Συμμετοχικός Χορός και Κοινός Τόπος Έκφρασης. *Τσομπανάκη Ελένη, Επίκουρη καθηγήτρια, Π.Τ.Π.Ε., Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.*

Η διάλεξη παρουσιάζει μια συμμετοχική δράση όπου ένα ποίημα πρόσφυγα κινησιοποιήθηκε από μια ομάδα ατόμων διαφορετικών ηλικιών και κινητικών δεξιοτήτων, δίνοντας φωνή σε μια εμπειρία που συχνά παραμένει αθέατη. Μέσα από αυτήν την πρακτική, διερευνώνται αξίες όπως η συμπερίληψη, η συμμετοχή και η ενσώματη μάθηση. Οι συμμετέχοντες βιώνουν πώς ο χορός και η κίνηση μπορούν να λειτουργήσουν ως μέσο έκφρασης και διαλόγου, δημιουργώντας έναν κοινό τόπο όπου διαφορετικά σώματα και εμπειρίες συνυπάρχουν ισότιμα. Η δράση καταδεικνύει ότι η συμπερίληψη δεν αφορά μόνο την πρόσβαση ή την ένταξη, αλλά την ενεργή συμμετοχή όλων, ενισχύοντας τη γνώση, την κατανόηση και την κοινωνική σύνδεση μέσα στο εκπαιδευτικό και κοινωνικό πλαίσιο.

3. Χορός, σωματικότητα και συμπερίληψη στην εκπαίδευση: Μια δραματοθεραπευτική προσέγγιση. *Τσιλιβαράκος Νικόλαος, Κλινικός Κοινωνικός Λειτουργός, Ειδ. Ψυχοθεραπευτής – Δραματοθεραπευτής.*

Η εισήγηση εξετάζει τη σωματικότητα και την κίνηση ως κρίσιμες διαστάσεις της συμπερίληψης στην εκπαίδευση, αναδεικνύοντας πώς η εμπλοκή του σώματος στη μάθηση συνδέεται με την αίσθηση του ανήκειν και την ενεργό συμμετοχή των μαθητών και εκπαιδευτικών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον ρόλο του χορού και της δραματοθεραπείας ως εργαλεία που επιτρέπουν τη βιωματική αναπαράσταση κοινωνικών σχέσεων, την ενίσχυση της ενσυναίσθησης και τη διερεύνηση δυναμικών αποκλεισμού και αποδοχής. Μέσα από την αναγνώριση του σώματος ως φορέα εμπειριών και έκφρασης, η εισήγηση επιχειρεί να συνδέσει θεωρητικά πλαίσια και πρακτικές εφαρμογές, επισημαίνοντας τη σημασία της δημιουργίας ασφαλών και συμμετοχικών εκπαιδευτικών περιβαλλόντων. Τέλος, συζητώνται οι δυνατότητες και οι περιορισμοί της ένταξης σωματικών και δημιουργικών πρακτικών στη σχολική και ακαδημαϊκή εκπαίδευση, προτείνοντας νέες προσεγγίσεις για τη στήριξη της συμπερίληψης σε πολυπολιτισμικά και διαφοροποιημένα πλαίσια μάθησης.

4. Το σώμα που θυμάται. Κλινικές προεκτάσεις της "ενσώματης κίνησης" και του χορού στη διαχείριση του ψυχικού τραύματος και τη συναισθηματική ρύθμιση. *Παπανικολάου Νικόλαος, Κλινικός Ψυχολόγος-Ψυχοθεραπευτής.*

Η σύγχρονη Ψυχοτραυματιολογία επεκτείνει το αντικείμενό της εκτός από το παραδοσιακό Γνωστικό-Ψυχοδυναμικό μοντέλο της «θεραπείας μέσω ομιλίας-ενδοσκόπησης» σε μια ενσώματη προσέγγιση. Η

κλινική εμπειρία καταδεικνύει ότι το τραύμα δεν περιορίζεται στην πνευματική απομνημόνευση αλλά εγγράφεται βαθιά στο αυτόνομο νευρικό σύστημα. Όταν βιώνουμε μια ιδιαίτερα στρεσογόνο εμπειρία ο εγκέφαλος μπορεί να «απωθήσει» ή να «αρνηθεί» την ανάμνηση, αλλά το νευρικό μας σύστημα συνεχίζει να αντιδρά σαν ο κίνδυνος να είναι ακόμα παρών.

Με τη παρούσα εισήγηση αναδεικνύεται η συμβολή τόσο της «ενσώματης κίνησης» όσο και του χορού ως θεραπευτικών εργαλείων, καθώς επιτρέπουν την επεξεργασία του τραύματος σε αισθητικοκινητικό επίπεδο, προσφέροντας μια ολιστική διέξοδο-προσέγγιση για την αποκατάσταση της ψυχικής ισορροπίας και τη σύνδεση Νου και Σώματος.

5. Η Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης του Πανεπιστημίου Κρήτης: Υπηρεσίες Υποστήριξης και Πρακτικές Εφαρμογές στην Ακαδημαϊκή Κοινότητα. *Καλεσίου Μαρία, Msc, Υπ. Διδάκτωρ, Νηπιαγωγός, Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης, Πανεπιστήμιο Κρήτης.*

Η ισότιμη πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση συνιστά θεμελιώδη προϋπόθεση για τη διασφάλιση της συμπερίληψης, της ακαδημαϊκής συμμετοχής και της ουσιαστικής άσκησης του δικαιώματος στη μάθηση από όλους τους φοιτητές και τις φοιτήτριες. Στο πλαίσιο αυτό, η Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης του Πανεπιστημίου Κρήτης αναπτύσσει ένα οργανωμένο πλέγμα υπηρεσιών υποστήριξης, με στόχο την άρση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κατά τη φοίτησή τους στο πανεπιστημιακό περιβάλλον.

Η παρούσα εισήγηση αναδεικνύει τον ρόλο της Μονάδας Ισότιμης Πρόσβασης του Πανεπιστημίου Κρήτης, τη λειτουργία της και τις βασικές πρακτικές που εφαρμόζονται στο πλαίσιο της υποστήριξης των φοιτητών και φοιτητριών, αναδεικνύοντας τη σημασία της για τη διασφάλιση της προσβασιμότητας και της ενεργού συμμετοχής στην ακαδημαϊκή ζωή. Ειδικότερα, αναδεικνύονται διαδικασίες όπως η καταγραφή και αξιολόγηση των αναγκών των φοιτητών/τριών, η διαμόρφωση εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προσαρμογών, η συνεργασία με μέλη ΔΕΠ και διοικητικές υπηρεσίες, η παροχή συμβουλευτικής και καθοδήγησης, καθώς και η ενίσχυση της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης σε θέματα αναπηρίας και προσβασιμότητας. Παράλληλα, παρουσιάζονται πρακτικά παραδείγματα εφαρμογής υποστηρικτικών παρεμβάσεων στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην καθημερινή πανεπιστημιακή ζωή, τα οποία συμβάλλουν στη βελτίωση της λειτουργικότητας, της συμμετοχής και της ακαδημαϊκής εμπειρίας των ωφελούμενων φοιτητών/τριών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διεπιστημονική συνεργασία, στη συστηματική παρακολούθηση των αιτημάτων και στη σημασία της θεσμικής οργάνωσης των υπηρεσιών υποστήριξης. Συμπερασματικά, η δράση της Μονάδας Ισότιμης Πρόσβασης αναδεικνύει ότι η προσβασιμότητα στην ανώτατη εκπαίδευση δεν αποτελεί μόνο τεχνική ή διοικητική μέριμνα, αλλά μια δυναμική, παιδαγωγική και κοινωνική διαδικασία, η οποία ενισχύει την ισότητα, τον σεβασμό στη διαφορετικότητα και τη δημοκρατική λειτουργία του πανεπιστημίου.

5. Σώμα, κίνηση και γνώση: Από την παιδαγωγική της αφής και την ενσώματη συνεργία των σιαμαίων διδύμων στην ηθική, αισθητική και πολιτική της συμπερίληψης στον χορό-Προς μια οικο-σωματικο-βιωματική προσέγγιση. *Μάριος Πουρκός, Καθηγητής, Τμήμα Επιστημών Αγωγής, Πανεπιστήμιο Λεμεσού.*

Η παρούσα ανακοίνωση διερευνά τη σχέση σώματος, κίνησης και γνώσης μέσα από μια διεπιστημονική προσέγγιση που συνδέει την παιδαγωγική εμπειρία της σχολής του Zagorsk για την εκπαίδευση τυφλοκωφών παιδιών, τη διαλογική φιλοσοφία του Mikhail Bakhtin, την κοινωνικο-ιστορικο-πολιτισμική ψυχολογία του Lev Vygotsky και τις σύγχρονες θεωρίες της ενσώματης γνώσης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην έννοια της ενσώματης συνεργίας μέσα από την ανάλυση της περίπτωσης των σιαμαίων διδύμων Abby και Brittany Hensel, η οποία αναδεικνύει τη σχεσιακή φύση της ανθρώπινης δράσης. Με βάση αυτή τη θεωρητική σύνθεση, η ανακοίνωση προτείνει την έννοια της οικο-σωματικο-βιωματικής προσέγγισης ως νέο συνθετικό θεωρητικό πλαίσιο κατανόησης της συμπερίληψης στην εκπαίδευση μέσω του χορού. Υποστηρίζεται ότι η συμπερίληψη στον χορό δεν αποτελεί μόνο παιδαγωγική πρακτική αλλά διαδικασία με βαθιές ηθικές, αισθητικές και πολιτικές διαστάσεις, καθώς η διαφορετικότητα των σωμάτων μπορεί να λειτουργήσει ως πηγή δημιουργίας νέων μορφών γνώσης και καλλιτεχνικής έκφρασης.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ

1. Όλα τα σώματα χωρούν: Ο Χορός ως Κοινός Τόπος Συμπερίληψης στα Εκπαιδευτικά Κοινά.

Τσομπανάκη Ελένη, Επίκουρη καθηγήτρια, Π.Τ.Π.Ε., Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Το εργαστήριο «Όλα τα σώματα χωρούν: Ο Χορός ως Κοινός Τόπος Συμπερίληψης στα Εκπαιδευτικά Κοινά» διερευνά τη συμπερίληψη ως θεμελιώδη συνθήκη μάθησης που αφορά όλα τα εκπαιδευτικά υποκείμενα, και όχι μόνο συγκεκριμένες ομάδες. Μέσα από το πρίσμα της ενσώματης μάθησης και της συμμετοχικότητας, ο χορός αναδεικνύεται σε παιδαγωγικό πεδίο όπου διαφορετικά σώματα, εμπειρίες και τρόποι έκφρασης συνυπάρχουν ισότιμα, δημιουργώντας κοινό τόπο μάθησης.

Το εργαστήριο εστιάζει σε πρακτικές που επιτρέπουν τη διδασκαλία γνωστικών αντικειμένων (μαθηματικά, γλωσσολογία φυσικές επιστήμες, κ.ά.), μέσα από δραστηριότητες που ενισχύουν την κατανόηση και τη βιωματική εμπλοκή όλων των μαθητών. Μέσα από βιωματικές ασκήσεις και αυτοσχεδιασμούς, αναδεικνύεται πώς ο χορός μπορεί να λειτουργήσει ως κοινός τόπος μάθησης, συλλογικής δημιουργίας και διαλόγου, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση δημοκρατικών και συμπεριληπτικών μαθησιακών περιβαλλόντων. Κατά αυτόν τον τρόπο, το σώμα γίνεται φορέας γνώσης και ισότητας. Όταν το σώμα αναγνωρίζεται, όλοι αποκτούν φωνή.

2. Το σώμα που ανήκει: Από την κίνηση στην αφήγηση της συμπερίληψης Τσιλιβαράκος Νικόλαος, Κλινικός Κοινωνικός Λειτουργός, Ειδ. Ψυχοθεραπευτής – Δραματοθεραπευτής.

Το βιωματικό αυτό Εργαστήριο Δραματοθεραπείας διερευνά τη σύνδεση του χορού, της κίνησης και της θεατρικής έκφρασης με τη συμπερίληψη στην εκπαίδευση. Μέσα από ασκήσεις σωματικής ενεργοποίησης, ομαδικής αλληλεπίδρασης και δημιουργικής έκφρασης, οι συμμετέχοντες/ουσες καλούνται να εξερευνήσουν πώς το σώμα μπορεί να λειτουργήσει ως φορέας εμπειριών αποδοχής ή αποκλεισμού. Αξιοποιώντας τεχνικές της Δραματοθεραπείας, όπως το «καθρέφτισμα», τα σωματικά «γλυπτά» και η δραματοποίηση, το Εργαστήριο δημιουργεί έναν ασφαλή χώρο όπου η μη λεκτική επικοινωνία μετατρέπεται σε συλλογική αφήγηση. Η διαδικασία ενθαρρύνει την ενσυναίσθηση, την κατανόηση της διαφορετικότητας και την αναγνώριση των δυναμικών που αναπτύσσονται μέσα σε ομάδες μάθησης.

Το Εργαστήριο απευθύνεται σε φοιτητές/τριες, εκπαιδευτικούς και επαγγελματίες που ενδιαφέρονται να ενσωματώσουν δημιουργικές και συμπεριληπτικές πρακτικές στο έργο τους, προσφέροντας παράλληλα πρακτικά εργαλεία που μπορούν να εφαρμοστούν σε εκπαιδευτικά και ομαδικά πλαίσια.

3. Εργαστήρια Χορού για άτομα με και χωρίς αναπηρία

Τα εργαστήρια χορού, με τη συμμετοχή της χορογράφου και των χορευτριών της Ομάδας Σύγχρονου Χορού Πρόσχημα, έχουν στόχο να φέρουν σε επαφή φοιτητές και φοιτήτριες με τις έννοιες της συμπερίληψης και της αναπηρίας μέσα από την τέχνη του χορού και κατάλληλες παιδαγωγικές προσεγγίσεις. Τα εργαστήρια Χορού αποτελούν μέρος του ερευνητικού προγράμματος συμπερίληψης στο Δημόσιο Πανεπιστήμιο, που η Ομάδα Σύγχρονου Χορού Πρόσχημα και η χορογράφος Μαρία Κολιοπούλου υλοποιούν από το 2024. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει παραστάσεις, διαλέξεις και εκπαιδευτικά εργαστήρια και έχει ήδη δοκιμαστεί με επιτυχία στην Ιατρική Σχολή και το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών και στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Το 2026, το πρόγραμμα συνεχίζεται σε συνεργασία με τα Παιδαγωγικά Τμήματα Προσχολικής Εκπαίδευσης των Πανεπιστημίων Θεσσαλίας και Κρήτης με τον τίτλο «Μια Κατάσταση Χορού: Ενθαρρύνοντας την Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση».

Η δράση υλοποιείται με την υποστήριξη του Κοινωνικού Ιδρύματος Ιωάννη Σ. Λάτση στο πλαίσιο του προγράμματος «Σημεία Στήριξης» που συγχρηματοδοτούν 10 κοινωνοφελείς οργανισμοί.

«Δίπτυχο Χορού» Ομάδα Σύγχρονου Χορού «Πρόσχημα»

Φωτογραφία: Νίκος Νικόπουλος

Who am I today? | C for Clay

Who am I today?

Η χορογράφος Ντέμη Παπαθανασίου διερευνά το ερώτημα του ποιοι είμαστε σήμερα, εστιάζοντας στις μοναδικές εμπειρίες των Críps και στην ψυχική τους υγεία.

‘Καθώς μπαίνω στο στούντιο κάθε μέρα, η επίμονη ερώτηση αντηχεί στο μυαλό μου: "Ποια είμαι σήμερα;" Τι μπορεί να κάνει ένα Críp/διαφορετικό σώμα όταν μπαίνει στον σκηνικό χώρο; Είναι η ψυχική υγεία ενός ατόμου Críp διαφορετική από οποιαδήποτε άλλη;’

Μια παράσταση για τη συλλογική ή ατομική μας ψυχική υγεία, το τραύμα, την αποδοχή, την ανακάλυψη και την ατομική εξέλιξη.

Συντελεστές

Σύλληψη/χορογραφία/ερμηνεία: **Ντέμη Παπαθανασίου**

Συνθέτης: **Αυγουστίνος Μιχαλόπουλος Σταθόπουλος**

Καλλιτεχνική συνεργασία: **Μαρίζα Βινιεράτου, Μαρία Κολιοπούλου**

Σύμβουλος Χορογράφος: **Κατερίνα Γεβετζή**

Σύμβουλος φωτισμού: **Θωμάς Οικονομάκος**

Υποστήριξη Residency: **LIMINAL**

Παραγωγή: **Ομάδα Σύγχρονου Χορού Πρόσχημα**

Διάρκεια: 27 λεπτά

Πρεμιέρα BeyondDisDance Festival, Πολυχώρος Συνεργείο, Λεμεσός 13.01.2024

*Ορισμός Crīp: Ένας όρος που χρησιμοποιείται ιστορικά για να στιγματίζει και να καταπιέζει τα ανάπηρα άτομα. Έχει ανακτηθεί από κάποια ανάπηρα άτομα. Θα πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο με άδεια από την κοινότητα ή το άτομο στο οποίο αναφέρεται, για την χορογράφο είναι μια πολιτική δήλωση απόρριψης του κανονιστικού.

Προσβασιμότητα απτική περιήγηση για άτομα με προβλήματα όρασης, καθώς και δημιουργικά εργαλεία για κωφά άτομα και άτομα με προβλήματα όρασης.

C for Clay

Μια σόλο χορογραφία για την ερμηνεύτρια Βιβή Χριστοδουλοπούλου, η οποία διερευνά τις έννοιες της εργασίας και της πράξης ως δύο συνιστώσες της ανθρώπινης ύπαρξης και την αλληλεπίδρασή τους σε μια μεταμορφωτική εμπειρία. Η χρήση δύο οργανικών υλικών, του πηλού και του φαγόπυρου, υποδηλώνουν την σύνδεση με τη γη καθώς και μια αρχέγονη κατάσταση ύπαρξης. Το ανάπηρο γυναικείο σώμα της Βιβής Χριστοδουλοπούλου κυριαρχεί και επηρεάζει τη χορογραφία με τη μοναδική της οπτική.

Συντελεστές

Χορογραφία, ιδέα: **Μαρία Κολιοπούλου**

Ερμηνεία: **Βιβή Χριστοδουλοπούλου**

Σχεδιασμός ήχου: **Γιάννης Ισιδώρου**

Σύμβουλος δραματουργίας: **Μπετίνα Παναγιωτάρα**

Καλλιτεχνική συνεργασία: **Μαρίζα Βινιεράτου**

Σχεδιασμός φωτισμών: **Θωμάς Οικονομάκος**

Παραγωγή: **Ομάδα Σύγχρονου Χορού Πρόσχημα**

Διάρκεια: 20 λεπτά

Πρεμιέρα Deree Black Box Theatre, 2016, Αθήνα, ONE-OFF DANCE[S] #2

Παραστάσεις Theater Aan Het Spui, Den Haag, Danceable#3, Holland Dance Festival 2019, με την υποστήριξη της Στέγης Ιδρύματος Ωνάση στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Europe Beyond Access. Το έργο εξελίχτηκε ύστερα από πρόσκληση του BeyondDisDance Festival στον Πολυχώρο Συνέργειο στην Λεμεσό 8.12.2024.

Προσβασιμότητα απτική περιήγηση για άτομα με προβλήματα όρασης, καθώς και δημιουργικά εργαλεία για κωφά άτομα και άτομα με προβλήματα όρασης.

Το Δίπτυχο Χορού παρουσιάστηκε στο 1^ο Φεστιβάλ της Μονάδας Ισότιμης Πρόσβασης του Πανεπιστημίου Πατρών «Η τέχνη της Διαφορετικότητας» στις 27 Μαΐου 2025 και στο 12^ο Μpart Φεστιβάλ στην Λάρισα στις 11 Σεπτεμβρίου 2025.

Η παράσταση 'Δίπτυχο Χορού' αποτελεί μέρος ενός ερευνητικού προγράμματος συμπερίληψης στο Δημόσιο Πανεπιστήμιο, που η Ομάδα Σύγχρονου Χορού Πρόσχημα και η χορογράφος Μαρία Κολιοπούλου υλοποιούν από το 2024.

Η δράση υλοποιείται με την υποστήριξη του Κοινωνικού Ιδρύματος Ιωάννη Σ. Λάτση στο πλαίσιο του προγράμματος «Σημεία Στήριξης» που συγχρηματοδοτούν 10 κοινωνικοί οργανισμοί.

ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ POINTS OF SUPPORT

ΜΙΚΡΕΣ ΔΩΡΕΕΣ, ΜΕΓΑΛΕΣ ΙΔΕΕΣ
SMALL GRANTS, BIG IDEAS

